

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БЛАГОДАТНИЙ Андрій Володимирович

УДК 631.163:336

**РОЗВИТОК І ВДОСКОНАЛЕННЯ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ АПК**

Спеціальність 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Дніпропетровськ – 2004

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Херсонському державному аграрному університеті
Міністерства аграрної політики України

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Мармуль Лариса Олександрівна,
Херсонський державний аграрний університет,
завідувач кафедри обліку і аудиту

Офіційні опоненти – доктор економічних наук, професор
Сазонець Ігор Леонідович,
Дніпропетровський національний університет,
завідувач кафедри економіки та маркетингу

доктор економічних наук, професор
Кудряшов Василь Павлович,
Херсонський державний технічний університет,
завідувач кафедри фінансів

Провідна установа – Кримський державний агротехнологічний університет
Міністерства аграрної політики України, кафедра організації
виробництва, маркетингу і зовнішньо-економічної діяльності,
м. Сімферополь

Захист відбудеться 30 червня 2004 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 08.804.01 в Дніпропетровському державному аграрному університеті за
адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, вул. Ворошилова, 25, ауд. 342.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Дніпропетровського
державного аграрного університету за адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, вул.
Ворошилова, 25.

Автореферат розісланий 30 травня 2004 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Миронова Р.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах поглиблення ринкової і структурної перебудови аграрного сектора економіки України особливого значення набувають розвиток та удосконалення фінансово-кредитного механізму, спрямовані на гарантування продовольчої безпеки країни і регіону, створення умов стійкого нарощування конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та забезпечення державної підтримки товаровиробників агропромислової сфери. В процесі становлення ринкових відносин підвищується відповідальність і самостійність суб'єктів господарювання у підготовці та прийнятті управлінських рішень. Їх ефективність зумовлюється обґрунтованою, своєчасною та всебічною оцінкою існуючого та прогнозного фінансово-економічного стану підприємств АПК.

Дуже складними для аграрного сектора економіки в ринкових умовах виявилися фінансово-кредитні відносини. Попит сільськогосподарських товаровиробників на фінансові та кредитні ресурси не задовольняється повною мірою. Основна причина - непомірно висока плата за користування кредитами, що при нинішньому рівні рентабельності робить залучення кредитів збитковим.

Вивчення наукових літературних джерел показало, що існують досить ґрунтовні теоретичні дослідження і практичні розробки, проблем формування фінансово-кредитного механізму АПК, які знайшли відображення в наукових працях відомих вчених економістів: Алексійчука В.М., Андрійчука В.Г., Барнгольца С.Б., Білика Ю.Д., Борисової В.А., Борщ А.Г., Гудзинського О.Д., Дем'яненка М.Я., Зінов'єва Ф.В., Зимовця В.Н., Кудряшова В.П., Лайка П.А., Маліка М.Й., Мельника Л.Ю., Макаренка П.М., Мармуль Л.О., Саблука П.Т., Сазонця І.Л., Сало І.В., Ситника В.П., Федієнка П.М., Харківського Д.Ф., Худолій Л.М., Чернявського О.П., Чупіса А.В., Шпичака О.М. В їх наукових працях обґрунтовується система правового забезпечення, управління, ціноутворення, оподаткування, формування фінансово-кредитної інфраструктури для агропромислової сфери.

Разом з тим, важливі аспекти ефективного функціонування фінансово-кредитного механізму не дістали належного висвітлення. Подальшого

розвитку заслуговують теоретичні засади щодо обґрунтування форм і методів фінансового захисту сільського товаровиробника, розробки економічної та фінансової стійкості аграрних підприємств, побудови моделі оптимального використання фінансових ресурсів, удосконалення основних напрямів системи кредитування аграрної сфери економіки. Недостатнє опрацювання названих проблемних питань, а також їх методична та практична значущість визначають актуальність теми досліджень, мету, завдання та структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно плану науково-дослідної роботи Херсонського державного аграрного університету та є складовою теми „Організаційно-економічний механізм функціонування підприємницьких структур, система ціноутворення, фінансово-кредитних відносин, страхування” (номер державної реєстрації 0102U003197).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування пропозицій щодо удосконалення напрямів і форм фінансово-кредитного механізму діяльності агропромислових підприємств в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення визначеної мети в дисертації поставлені і вирішені наступні завдання:

- здійснення теоретико-методологічного аналізу підходів щодо визначення сутності фінансово-кредитного механізму в сучасних умовах, виявлення його місця, ролі і функцій в економічній системі;
- здійснення комплексного аналізу стану та тенденцій розвитку фінансування і кредитування аграрних підприємств різних форм господарювання, визначення впливу цих процесів на економічну та фінансову стійкість товаровиробників;
- на основі кореляційно-регресивного аналізу виявлення факторів найсуттєвішого впливу на формування фінансових ресурсів аграрних підприємств;
- обґрунтування і пропозиції видів і форм державної фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників для прибуткової їх діяльності;

- розробити основні напрями удосконалення системи кредитування аграрної сфери економіки для стабілізації і фази розширеного відтворення матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних з розвитком і удосконаленням ефективного функціонування фінансово-кредитного механізму АПК.

Об'єктом дослідження є процеси фінансування та кредитування аграрного сектору економіки України та Херсонської області.

Методи дослідження базуються на визначальних основах системного аналізу розвитку складних систем, який дає змогу комплексно дослідити фінансово-економічні важелі зростання агропромислового виробництва в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. У дисертації використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили вирішення поставлених завдань. Теоретичні і практичні розробки базуються на застосуванні методів: теоретичного пошуку, який використано при дослідженні наукової проблематики з питань фінансово-економічного регулювання; економіко-статистичних (монографічний, порівняння, групування, графічний), які покладено в основу аналітичної оцінки результатів діяльності підприємств, визначення масштабів і глибини кризових явищ у аграрній сфері Херсонської області; кореляційно-регресивного аналізу при визначенні взаємозв'язку між показниками економічної ефективності і фінансового стану аграрних підприємств; математичного моделювання при побудові моделі оптимізації структури фінансово-кредитних ресурсів підприємств; діалектичного та абстрактно-логічного, які дозволили провести теоретичні та методологічні узагальнення, сформулювати висновки.

Інформаційною базою дослідження стали Закони України, Укази Президента України, постанови Уряду, матеріали Державного комітету статистики України та Херсонського обласного управління статистики, Херсонського обласного управління сільського господарства, спеціальна література та результати соціологічних досліджень (анкетування), проведених автором у 1999-2002 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизації та поглибленні теоретичних основ і в розробці практичних пропозицій щодо удосконалення фінансово-кредитного механізму функціонування аграрних підприємств і розкривається сукупністю наступних положень:

- уточнені і науково обґрунтовані особливості прояву державного регулювання фінансово-кредитного механізму АПК на етапах його стабілізації і розвитку;

- дістала подальший розвиток система показників для визначення нормативів економічної та фінансової стійкості аграрних підприємств, яка включає забезпеченість матеріальних запасів власними коштами, показник співвідношення матеріально-виробничих запасів та власних оборотних коштів і т.ін.;

- запропонована й обґрунтована на регіональному рівні авторська концепція доцільності організації і широкого використання такої форми здешевлення кредитів як агропромислова фінансова група (АПФГ), а також форма кардинального оновлення зношеного матеріально-технічного парку аграрних підприємств - фінансового лізингу;

- вперше була розроблена і апробована комплексна програма анкетування як керівників банківських установ області, так і сільських товаровиробників для подальшого взаєморозуміння та розширення обсягів кредитування в аграрній сфері;

- дістали подальший розвиток методичні підходи щодо оптимізації складу і структури фінансових ресурсів аграрних підприємств регіону в умовах їх обмеженості через формування раціональних співвідношень між основними і оборотними засобами виробництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення, пропозиції і рекомендації дисертаційної роботи доцільно використовувати з метою удосконалення фінансово-кредитного механізму як на макро-, так і на мікрорівнях господарювання та управління в АПК.

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності підприємств сільського господарства Херсонської області, в розробці „Стратегії економічного та соціального розвитку регіону до 2011 року” (довідка Головного управління сільського господарства і продовольства Херсонської обласної державної

адміністрації від 09.02.2004 р.) та в навчальному процесі Херсонського державного аграрного університету і Європейського університету (ВП у м. Херсон) при викладанні курсів „Фінанси”, „Фінанси АПК”, „Кредитування” (довідка № 64 від 04.04.2004р.).

Особистий внесок автора. Дисертаційна робота є науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення методологічних і практичних питань фінансово-економічного регулювання розвитку аграрного виробництва. Опубліковані наукові праці містять положення, висновки і пропозиції, які сформульовані особисто здобувачем наукового ступеня, і відображають його конкретний особистий внесок у розвиток економіки сільського господарства і АПК як підгалузі економічної науки. У спільних публікаціях автору належить:

- по першій статті обґрунтовано основні напрями удосконалення кредитного забезпечення аграрних підприємств;

- по другій доповнено систему показників для розрахунків нормативів фінансової стійкості підприємств, пов'язаних з інвестиціями;

- по третій деталізовані положення статей 26, 28 та 124 Земельного кодексу України щодо ефективного фінансового забезпечення використання великих земельних масивів з державними зрошувальними системами та багаторічними насадженнями при їх приватизації;

- по четвертій статті уточнена кореляційно-регресивна модель визначення рейтингу інвестиційної привабливості різних адміністративно-економічних районів області.

Апробація результатів досліджень. Основні наукові результати і висновки дисертаційної роботи викладені автором у доповідях і повідомленнях на науково-практичній конференції „Проблеми економіки АПК і формування його кадрового потенціалу” (м. Харків, ХДТУСГ, 21-28.03.2000 р.); III зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників „Нова економічна парадигма формування стратегії національної безпеки України у XXI столітті” (Київ, ІАЕ, 29-30 березня 2001 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених „Економіка підприємства: проблеми теорії та практики”

(Дніпропетровськ, ДНУ, 25-26 березня 2002 р.); Науково-практичній конференції „Соціально-економічні умови ефективного функціонування АПК у пореформений період” (Таврійська державна агротехнічна академія, м. Мелітополь, 2002 р.); Міжвузівській науковій конференції „Регіональні аспекти міжнародній економічній діяльності” (Кримський економічний інститут КНЕУ, 16-17 лютого 2004 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції „Фінансово-кредитна система України: проблеми та шляхи їх вирішення” (Інститут економіки ДНУ, Дніпропетровськ, 22 березня 2004 р.).

Публікації. Основні положення та результати досліджень опубліковані в 8 статтях, загальним обсягом 1,8 друкованих аркушів.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів і висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, який включає 155 найменувань, та 7 додатків на 17 сторінках. Обсяг дисертації складає 169 сторінок тексту. Робота містить 22 таблиці, 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі “**НАУКОВІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**” розкрито сутність та зміст фінансово-кредитного механізму, проаналізовано особливості його розвитку в умовах ринку та визначено систему економічних ризиків і показників фінансово-економічної стабільності аграрних підприємств.

Більшість авторів у сучасній літературі дають окреме визначення фінансового і кредитного механізмів, не поєднуючи їх у поняття фінансово-кредитний механізм. На наш погляд, фінансово-кредитний механізм АПК являє собою сукупність форм і методів організації та управління фінансово-кредитними відносинами в агропромисловій сфері економіки країни та її регіонів.

Такий підхід дозволяє поєднати, мобілізувати та раціонально використовувати всі можливі грошові ресурси для ефективного розвитку АПК.

Багато вчених економістів країн СНД вважають, що фінансово-кредитний механізм включає дві підсистеми (фінансово-кредитне забезпечення і фінансово-кредитне регулювання), а також організаційні структури і важелі. Нами запропоновано своє бачення фінансово-кредитного механізму АПК на сучасній основі (рис. 1).

Рис. 1. Схема фінансово-кредитного механізму АПК

В дисертаційному дослідженні була приділена значна увага формуванню та функціонуванню всіх чотирьох підсистем фінансово-кредитного механізму АПК та обґрунтувані: пропозиції щодо вдосконалення функцій органів державного регулювання; розробки щодо фінансового забезпечення агропідприємств, особливо шляхом кредитування; подання до законодавчих і нормативних документів; обґрунтування раціональних розмірів і оптимальних пропорцій фінансових ресурсів щодо розвитку інфраструктури підприємницької діяльності АПК.

Механізм управління кредитними відносинами, як складова частина фінансово-кредитного механізму, являє собою систему заходів щодо регулювання всіх форм кредитних відносин, з використанням організаційно-розпорядчих та економічних методів і заходів. Ці методи специфічні для кожного рівня кредитної системи. Загальні ж правила здійснення кредитних відносин визначаються кредитним механізмом. Якщо кредитний механізм визначає загальні правила здійснення кредитних відносин, незалежно від форми їх існування, то, на відміну від нього, механізм кредитування характеризує сукупність правил використання конкретних організаційних форм позичкових відносин або їх груп (комерційні, банківські тощо). Тобто, ці поняття не тотожні.

Визначення основних параметрів та чинників економічної та фінансової стійкості підприємств галузі відноситься до числа найбільш важливих проблем функціонування фінансово-кредитного механізму через те, що недостатня економічна і фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємств та відсутності в них коштів для розвитку виробництва, а надмірна – буде стримувати розвиток, обтяжуючи підприємство надмірними резервами. Економічну стійкість підприємства галузі необхідно розглядати як одну із форм вияву закономірностей розвитку економіки, а саме як форму вияву закону підвищення ефективності виробництва. З точки зору автора, економічна стійкість агропромислового підприємства в умовах ринку являє собою постійний рух грошових потоків і наявність таких земельних, матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів, які дозволяють забезпечити платоспроможність та розширене відтворення виробництва.

В дисертації здійснені визначення, класифікація, аналіз, оцінка та обґрунтовані способи врахування системи комерційних і фінансових ризиків, які є важливою складовою функціонування фінансово-кредитного механізму та управління ним як на макро-, так і на мікрорівнях, господарювання в АПК.

В другому розділі **“СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ АПК”** проаналізовано сучасний стан фінансування АПК України і Херсонської області, визначено вплив фінансового механізму на економіку сільськогосподарських товаровиробників та проведено аналіз механізму кредитування аграрних формувань.

Україна не залишилась осторонь від процесів світового економічного розвитку і здійснює політику державного впливу на діяльність аграрного сектору виробництва. Однак механізми державного впливу, застосовані в Україні, суттєво відрізняються від аналогічних механізмів країн з розвинутою ринковою економікою. Так, у 1990 р. 33 % видаткової частини державного бюджету становили кошти на підтримку сільського господарства та його соціальної сфери. Нині ж частка державного бюджету України, спрямована в АПК та розвиток села, не перевищує 3,5 %. Практично 12 років галузь існувала без потужної фінансової державної підтримки.

Важливе місце у бюджетних асигнуваннях сільського господарства займають витрати на відшкодування приросту нормативу власних оборотних засобів, забезпечення державних програм селекції у рослинництві та тваринництві, витрати на здешевлення кредитів комерційних банків. Аналіз витрат по бюджетних статтях за 2000-2002 рр. (табл.1) показує, що обсяги державного фінансування на розвиток сільського господарства Херсонської області мають тенденцію до зростання. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі бюджетних коштів складають:

- здешевлення кредитів комерційних банків (58,7 – 68,5 %);
- підтримка виробництва продукції тваринництва (4,1 – 17,8 %);
- витрати на закладання і нагляд за молодими садами і виноградниками (6,0 – 9,7 %).

Таблиця 1

Бюджетні кошти, виділені на розвиток сільського господарства Херсонської області, тис.грн.

Назва напрямку використання	2000			2001			2002		
	План асигнувань	Фактично отримано	%	План асигнувань	Фактично отримано	%	План асигнувань	Фактично отримано	%
Селекція у рослинництві та сортовпровадження	-	-		850,0	763,0	8,58	1100,0	0	-
Підтримка виробництва продукції тваринництва	381,5	296,8	6,76	1715,2	1588,1	17,86	1715,2	308,3	4,11
Часткова компенсація вартості складної с/г техніки	-	-		-	-		15381,0	1180,0	15,65
Здешевлення кредитів комерційних банків	2576,2	2576,2	58,66	5600,0	5558,4	62,5	5200,0	5166,6	68,54
Закладання і нагляд за молодими садами	395,0	425,0	9,69	550,0	540,0	6,07	607,0	571,5	7,58
Фонд підтримки інд.будівництва на селі	300,0	300,0	6,83	200,0	200,0	2,25	400,0	65,0	0,86
Сільськогосподарська виставка	-	-		32,0	28,0	0,31	46,8	35,0	0,46
Агролісомеліорація	106,3	106,3	2,42	109,0	97,5	1,10	118,9	95,6	1,27
Підготовка та перепідготовка кадрів	-	-		120,0	118,3	1,33	129,7	115,7	1,53
Протиепізоотичні заходи	87,2	87,2	1,98	-	-		-	-	
Компенсація наслідків форсмажорних обставин (посуха, заморозки)	-	22,0	4,55	-	-		-	10452,0	
Газифікація на селі	400,0	400,0	9,11	-	-		-	-	
Разом	4246,2	4391,5	100	8326,2	8893,3	100	23598,6	17989,7	100

В 2002 р. досить суттєвим для області було здійснення державою часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки (1180,6 тис.грн.) та компенсування наслідків посухи (10452 тис.грн.).

Якщо проаналізувати розмір бюджетних і позабюджетних коштів у витратах на фінансування капітальних вкладень в сільське господарство як в розрізі районів, так і в цілому по Херсонській області за період 1996-2002 рр., то приходимо до висновку: ці кошти були незначні і недостатні для простого відтворення основних засобів; із року в рік розміри їх зменшуються (із 43 379 тис.грн. в 1996 р. до 30 271 тис.грн в 2002 р.); питома вага бюджетних коштів занадто низька (від 0 % в 1998 і 1999 рр., до 3,2 % в 1996 р.).

Для системного підходу вимірювання ефективності державного регулювання аграрного виробництва нами використано еквівалент субсидування товаровиробників, розрахований як частка сукупної внутрішньої підтримки у вартості випуску продукції, який застосовується у міжнародних порівняннях.

Аналіз свідчить, що частка державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств України у випуску продукції за 1998-2001 рр. коливалась від 14,3 до 6,1 %. Цей рівень в середньому в 3,4 рази нижчий порівняно з країнами – членами ЄС, США та іншими технологічно розвинутими державами. У 1994-1996 рр. фінансування галузі було найбільшим за останнє десятиріччя і становило 1,37 млрд. дол. США. Проте рівень цієї підтримки в розрахунку на одного зайнятого у сільському господарстві України дорівнював 275 дол. США, тоді як у Польщі – 923, в Чехії – 1443, а на 1 га сільськогосподарських угідь – лише 33 дол. США, що в 5-6 разів менше, ніж у згаданих країнах. В Херсонській області всі вищезгадані показники в порівнянні з рівнем України в 10-55 разів нижчі.

Отже, держава повинна значно нарощувати обсяги фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників. На нашу думку та згідно розрахунків Могильного О.М. [ІАЕ УААН], 10 %-на частка фінансової підтримки у вартості випуску продукції сільського господарства є раціонально допустимою до того періоду, коли буде зафіксована верхня межа сукупної внутрішньої підтримки сільського господарства для України як члена СОТ.

В дисертаційному дослідженні було здійснено аналіз основних фінансово-економічних даних підприємств Мінагрополітики України (в цілому) та окремо даних сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм господарювання Херсонської області (табл. 2).

Таблиця 2

Основні фінансово-економічні показники та коефіцієнти фінансової стабільності сільськогосподарських підприємств, 2002 р.

Показники та коефіцієнти	Нормативне значення	Фактичне значення		Відхил. від нормативу: позитивне (+); негативне (-)	
		Україна	Херс. обл.	Україна	Херс. обл.
Коефіцієнт покриття платежів	>1.0	1.21	0.91	+	-
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	>0,1	0,01	0,06	-	-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,01	0,33	-	+
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,77	0,83	+	+
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1,0	3,43	0,62	+	-
Маневреність власного капіталу	збільшення	0,56	-0,1	X	X
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	збільшення	1,13	1,23	X	X
Час обороту оборотних засобів	зменшення	323	298	X	X
Коефіцієнт оборотності запасів	збільшення	1,54	2,13	X	X
Час обороту запасів	зменшення	237	171	X	X
Віддача основних засобів	збільшення	0,33	0,64	X	X

Аналізуючи цифрові дані показників та коефіцієнтів цієї таблиці, приходимо до висновку, що більшість їх далекі від нормативного значення як по Україні в цілому, так і по сільськогосподарським підприємствам Херсонської області. Зокрема, в області занадто низький коефіцієнт забезпеченості власними коштами, а також недостатній рівень коефіцієнта покриття платежів та фінансової стабільності.

Маневреність власного капіталу з мінусовою позначкою, тому що сільське господарство області за 2002 р. було збитковим.

Дещо кращі показники використання оборотних засобів та запасів, а також значно вищий коефіцієнт віддачі основних засобів в сільськогосподарських підприємствах Херсонської області в порівнянні з середнім по Україні.

За період з 1997 по 2002 роки в сільськогосподарських підприємствах України і Херсонської області динаміка доходності та фінансового стану характеризується суперечливими тенденціями (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка фінансового стану сільськогосподарських підприємств Херсонської області.

Роки	Грошові надходження за рік, млн.грн.	Прибутки (збитки) від реалізації, млн.грн.	Заборгованість на кінець року, тис.грн.			Середньо місячна з/плата одного працівника, грн.
			Дебіторська	Кредиторська		
				Загальна	у т.ч. по оплаті праці	
1997	1260	- 157,8	118300	585000	50588,3	96,0
1998	1208	- 224,0	154400	700800	74649,3	99,42
1999	1247	- 206,3	162400	708800	89856,9	113,65
2000	1562	29,6	174500	685500	78851,8	121,22
2001	1952	- 5,8	215200	685600	23225,5	153,32
2002	2240	- 64,5	110556	508980	14213,0	162,57

Грошові надходження в першому трьохріччі практично стабілізувались при постійному збільшенні збитків від реалізації продукції, зменшенні суми дебіторської та зростанні кредиторської заборгованості. Протягом 2000-2002 рр. спостерігалось збільшення річної суми грошових надходжень від реалізації майже у 1,8 рази. Скоротилась дебіторська і дещо зменшилася кредиторська заборгованість (особливо по заробітній платі). За аналізований період істотно зросла оплата праці технологічних працівників - від 96,0 грн. в місяць на одного працівника до 162,57 грн.

Для аналізу фінансових результатів господарювання с/г підприємств та оцінки факторів, які їх визначають, нами застосована множинна кореляція. Застосування множинної кореляції підвищує практичну цінність одержаних результатів і розширює

діапазон їх використання. Розрахунки в ході кореляційно-регресійного аналізу, застосованого в даному дисертаційному дослідженні, здійснені з використанням відповідних програмних засобів на ПК.

Тому для подальшого аналізу господарської діяльності, визначення впливу факторів на роботу сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм господарювання були використані фінансово-економічні показники роботи 266 агроформувань області, які займались зерновиробництвом у 2002 р.

Вивчалися такі змінні ознаки: X_1 – питома вага зернової групи у виручці від реалізації продукції, %; X_2 – собівартість 1 ц зерна, грн.; X_3 – ціна реалізації 1 ц зерна, грн.; X_4 – рівень рентабельності зерна, %; X_5 – оплата праці 1 працівника, тис.грн.; X_6 – площа сільськогосподарських угідь, га; X_7 – фондозабезпеченність господарства, тис. грн., як результативні ознаки були вибрані: Y_1 – чистий прибуток господарств; Y_2 – собівартість продукції господарства.

На першому етапі досліджень були вивчені парні коефіцієнти кореляції між 7 факторами, що впливають на кінцевий результат економічної ефективності виробництва. Серед визначених коефіцієнтів кореляції між змінними ознаками є суттєвою і високою залежність рівня рентабельності зернової групи культур від собівартості (-0,604), в меншій мірі від оплати праці (+0,262) та ціни реалізації 1 ц зерна (+0,203). Позитивною виявилась кореляція між площею сільськогосподарських угідь та рівнем оплати праці 1 працівника за рік (+0,457). При аналізі кореляційної залежності між змінними ознаками і результативними встановлено, що на чистий прибуток отриманий господарствами, найбільший вплив мали: собівартість зерна, рівень рентабельності зерна, оплата праці 1 працівника. На собівартість виробленої продукції найбільший вплив мали: оплата праці, площа сільськогосподарських угідь і спеціалізація господарства (табл. 4).

Таблиця 4

Коефіцієнти кореляції факторів, що впливають на ефективність роботи сільгосп підприємств

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y ₁
X ₁	1	0,148	0,045	-0,164	0,265	0,117	-0,288	-0,104
X ₂	0,148	1	0,504	-0,604	-0,141	-0,153	0,193	-0,448
X ₃	0,046	0,504	1	0,203	0,096	-0,005	0,15	0,200
X ₄	-0,164	-0,604	0,203	1	0,262	0,175	-0,028	0,350
X ₅	0,265	-0,141	0,096	0,262	1	0,457	0,090	0,454
X ₆	0,117	-0,153	-0,005	0,175	0,457	1	-0,284	-0,036
X ₇	-0,288	0,193	0,150	-0,028	0,090	-0,284	1	0,089
Y ₁	-0,270	-0,123	0,102	0,232	0,688	0,597	0,035	1

В результаті проведених розрахунків були встановлені досить високі коефіцієнти кореляції між рівнем рентабельності зерна та рентабельністю роботи всього господарства в цілому, причому з підвищенням спеціалізації господарства цей показник зростає і досягає максимального значення при рівні спеціалізації > 66 % (+0,96 при $P \leq 0,000$). Це свідчить про правильність побудови математичної моделі та достовірність проведених розрахунків.

У третьому розділі **“ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ”** уточнено засоби державного регулювання фінансово-кредитних відносин в АПК і обґрунтовано основні напрями та шляхи вдосконалення фінансування та кредитування аграрного виробництва. Держава застосовує методи прямої і непрямой підтримки розвитку сільського господарства. Основними формами прямої державної фінансової підтримки є: пряме фінансування; бюджетні інвестиції; субсидії, дотації; субвенції; система позичок; державні фонди; регіональні позабюджетні фонди. Враховуючи кризову ситуацію в агропромисловому комплексі, доцільно запровадити мораторій на всі прямі податки і податкові платежі, які сплачуються сільськогосподарськими товаровиробниками. За

період мораторію необхідно розробити і апробувати систему оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників, яка б, з одного боку, максимальною мірою врахувала специфіку сільськогосподарського виробництва, а з другого – була складовою загальнодержавної системи оподаткування.

Після цього можуть бути реалізовані наступні етапи запровадження податків, суть яких полягає у поступовому їх введенні у міру готовності суб'єктів господарювання до сплати того або іншого податку. Для цього мають бути розроблені критерії по кожному об'єкту оподаткування, при досягненні яких суб'єкти господарювання ставали б платниками даних податків. При цьому повинна обов'язково забезпечуватися вимога максимального врахування фінансових результатів і фінансового стану сільськогосподарських підприємств. По-перше, в разі збиткової діяльності із суб'єктів господарювання не повинні стягуватися податки, джерелом сплати яких є прибуток. По-друге, до досягнення рівня рентабельності, який дозволяє здійснювати розширене відтворення, повинен сплачуватися тільки земельний податок і провадитись відрахування на пенсійне страхування і соціальне забезпечення.

Отже, при умові досягнення стабілізації виробництва більшість сільськогосподарських підприємств мають здійснювати тільки відрахування на пенсійне страхування і соціальне забезпечення. При умові прибутковості сплачуватимуться податки, джерелом сплати яких є прибуток. І при досягненні рівня ефективності, який дозволяє здійснювати розширене відтворення, повинні сплачуватися всі інші податки. За таких умов досягатиметься ув'язка податкових платежів з реальними фінансовими можливостями сільськогосподарських підприємств, а податкова система галузі буде складовою загальнодержавної системи оподаткування і забезпечуватиме не тільки надходження коштів до бюджету, а й стимулюватиме розвиток сільськогосподарського виробництва.

Одним з актуальних завдань розвитку аграрних підприємств у пореформений період є оновлення їх основного капіталу на сучасній технічній основі та забезпечення його розширеного відтворення. Важливу роль у його вирішенні може відіграти фінансовий лізинг. Однак, з ряду об'єктивних та суб'єктивних причин дана

форма залучення аграрними підприємствами додаткових фінансових ресурсів має обмежений характер і не відіграє поки що вагомій ролі у підвищенні рівня їх технічної оснащеності.

Незважаючи на зростаючу потребу в лізингу сільськогосподарської техніки, пов'язану з розвитком багатоукладності, нестачею або відсутністю необхідного капіталу в сільськогосподарських товаровиробників, розширення обсягу лізингових операцій стримується неврегульованим законодавством, невирішеною проблемою загальноприйнятих за кордоном податкових пільг, відсутністю мережі лізингових фірм і підготовлених для них кадрів, ціновим диспаратом, необґрунтовано високими ставками за послуги лізингових компаній, відсутністю конкуренції між ними. Тому в агропромисловому комплексі доцільно прискорити процес створення мережі лізингових компаній для ширшого залучення додаткових коштів комерційних банків та іноземних інвесторів.

Запровадження лізингу може бути повною мірою реалізоване за умов активнішого втручання держави в даний процес. Насамперед треба значно збільшити фінансові ресурси на формування лізингового фонду. Програмою розвитку Херсонської філії НАК „Укראгролізінг” передбачається до 2005 року надати на умовах фінансового лізингу сільськогосподарську техніку (трактори, комбайни і інші сільгоспмашини) на загальну суму 135 млн.грн., проти 12,2 млн.грн. в 2002 р.

Ефективне використання фінансових ресурсів допускає не тільки певну віддачу кожного виду ресурсу, але віддачу максимальну. Таке положення можливе тільки при оптимальній структурі фінансових ресурсів, характерній для окремого підприємства або групи підприємств. Максимальна віддача від кожного виду ресурсу буде лише в тому випадку, якщо цей ресурс повністю залучений в процес виробництва, а не являється не повністю використаним капіталом. Оптимальність структури фінансових ресурсів при цьому передбачає такий їх розподіл, при якому ця умова виконується.

З точки зору математичного виразу величини узагальнюючого показника ефективності використання фінансових ресурсів, ріст показника при незмінному обсязі фінансових ресурсів, можливий лише при збільшенні чисельника виразу, тобто

збільшенні доходу підприємства. Якщо прийняти до уваги складові доходу при розгляді оптимізації складових засобів підприємства, то це можливе при збільшенні або амортизаційних відрахувань, або прибутку і заробітної плати. Ці величини взаємопов'язані і при незмінній ціні (мінімально, максимально можливій) впливають один на одне.

Для вирішення поставленої задачі доцільним є використання спрощеного варіанту „основної задачі виробничого планування” Л.В. Канторовича. Це одна з перших статистичних детермінованих економіко-математичних моделей, запропонованих для вибору раціональних способів організації виробництва підприємства.

Позначимо через x_1 – обсяг основних засобів, які знаходяться на балансі підприємства, x_2 – обсяг оборотних засобів, x_3 – величина амортизаційних відрахувань за звітний період, x_4 – розмір заробітної плати і прибутку. Тоді узагальнюючий показник оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства можна представити як функцію ресурсів (одержаних і використаних) в наступному виді:

$$f(x) = (x_3 / x_1) * x_1 / (x_1 + x_2) + (x_4 / x_2) * x_2 / (x_1 + x_2).$$

Для наведеної вище цільової функції нас цікавлять перш за все показники, в алгоритм розрахунку яких входять обсяги основних і оборотних засобів, або показники, через які можна вийти на них. Обґрунтування визначення обмежень на обсяги основних і оборотних засобів виконаємо в наступній послідовності.

Якщо коефіцієнт незалежності (автономії), рівний відношенню власного капіталу до валюти балансу, більший 0,5, то власний капітал повинен складати більше 50 % валюти балансу. Різниця між оборотними активами і короткостроковими зобов'язаннями, що визначається з формули розрахунку коефіцієнта маневреності, складає більше 0,3 від власного капіталу, або, згідно з попереднім, більше $0,3 * 0,5 = 0,15$ валюти балансу. Якщо врахувати, що коефіцієнт співвідношення оборотного капіталу, визначений як відношення оборотних активів до короткострокових

зобов'язань, приймається більше 2, то короткострокові зобов'язання повинні складати менше половини оборотних активів, або оборотні активи повинні бути більше, ніж 0,3 валюти балансу.

Таким чином, нижня межа вартості оборотних засобів складає 0,3 загального обсягу фінансових ресурсів підприємства, що в свою чергу, формує верхню межу основних засобів підприємства. В даному випадку вона повинна бути не більше 0,7 загального обсягу засобів, які знаходяться в розпорядженні підприємства, або загального обсягу його фінансових ресурсів.

Побудові моделі парного регресивного аналізу передували збір та обробка статистичної інформації на 297 сільгосппідприємствах недержавної форми власності (без фермерських господарств і господарств населення) Херсонської області за 2000 – 2002 роки.

В результаті рішення оптимізаційної задачі знаходиться максимально можливе значення узагальнюючого показника використання фінансових ресурсів підприємства (ресурсовіддачі), максимальне значення складових доходу, а також оптимальна величина основних і оборотних засобів підприємства. Отже, маємо можливість досягти збільшення доходу підприємства шляхом перерозподілу ресурсів. В попередньому розділі дисертації проаналізовано стан державної фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників області за їх напрямками використання за останні роки. Найбільша питома вага бюджетних коштів припадає на пільги з компенсації користування кредитами. В зв'язку з цим було поставлено завдання вивчити, як змінилися за цей час (3 – 4 роки) відношення комерційних банків до потреб аграрної сфери Херсонської області, проаналізувати структуру кредитів з державними пільгами та склад і структуру банківських організацій, які надають кредити підприємствам АПК.

До складу підприємств АПК, які одержали кредити від комерційних банків ввійшли сільськогосподарські підприємства (до 85 %) і решта – переробні підприємства. Сума кредитів по області за 2001 – 2002 р. стабілізувалася і залишається приблизно на одному рівні (128 – 132 млн. грн.), та значно зросла (у 3,7 разів) в порівнянні з 2000 роком – початком запровадження пільгових кредитів.

Але за цей же період (2000-2003 рр.) питома вага компенсаційних виплат банкам за кредити селу поступово зменшується: 7,3 % - в 2000 р., 5,7 % – в 2001 р., 3,9 % - в 2002р. та 2,9 % - в 2003 році.

Найважливішими кредиторами аграрного сектору економіки Херсонської області серед комерційних банківських установ станом на 2003 рік були: ХОД АППБ „Аваль” – до 35 %; ХОФ АКБ „Укрсоцбанк” – 15 %; АКБ „Промінвестбанк” та ощадбанки області – до 7 % в загальному обсязі кредитування. Аналогічна ситуація спостерігається і по Україні в цілому.

З урахуванням досвіду зарубіжних країн, а також на прикладі формування агропромислових фінансових груп (АПФГ) в Україні і наявністю особливих пілг передбачених українським законодавством, Херсонською облдержадміністрацією, при нашій участі, розроблено проект створення АПФГ „Консервпромкомплекс” з виробництва продуктів дитячого харчування (фруктово-овочеві соки, пюре, фруктово-молочні суміші, консерви тощо). До складу АПФГ пропонується залучити дослідне науково-виробниче об’єднання, банки, Херсонський консервний завод, Скадовський молочноконсервний завод та декілька сільськогосподарських підприємств – постачальників.

В структурі АПФГ суттєво змінюються функції банків та агропромислових підприємств, посилюються їх взаємозв’язки і партнерство, оптимізується рух фінансових ресурсів, створюються реальні можливості для довгострокового кредитування та здійснення банківських і фінансових операцій. Надзвичайно важливими є можливості в АПФГ застосування механізму фінансового оздоровлення підприємств – учасників шляхом погашення їх збитків за рахунок корпоративних доходів.

ВИСНОВКИ

1. В роботі визначено, що фінансово-кредитний механізм – це сукупність методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток суб'єктів господарювання і систему фінансових індикаторів та фінансових інструментів, що дають можливість оцінити цей вплив. Він включає дві підсистеми: фінансове забезпечення і фінансове регулювання, а також систему управління за допомогою фінансових індикаторів та фінансових інструментів. До структури фінансового забезпечення входять джерела фінансування підприємств: самофінансування, акціонерний капітал, кредитування і безповоротна фінансова допомога. До фінансового регулювання відносяться податки, внески до цільових і корпоративних фондів, процентні ставки, субсидії та дотації. Вони реалізуються через фінансові інструменти (податки, внески, відрахування та інші обов'язкові платежі) й фінансові індикатори (категорії, показники, коефіцієнти).

2. Уточнено термін „кредитування”. Зміст його характеризує можливість надання кредиту, а не його одержання. Тому при розгляді кредитних відносин в умовах ринкового господарювання доцільно користуватися терміном „кредитне забезпечення”, який наголошує на необхідності створення певних умов для одержання кредиту суб'єктами підприємницької діяльності, а не диктат в його одержанні.

3. Агропромисловий комплекс, зокрема сільське господарство, найбільше потребує фінансової підтримки та фінансового захисту, що зумовлюється не лише сезонністю виробництва, циклічністю, великим періодом кругообороту капіталу, а й соціально-економічною значимістю, що аграрної сфери вона забезпечує виробництво 90 % продовольчих ресурсів. Необхідність державної фінансової підтримки сільського господарства визначається специфічними умовами функціонування та рядом об'єктивних факторів. Метою державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства є: забезпечення достатніх рівнів доходності та досягнення нормативного рівня прибутковості виробничої діяльності аграрних підприємств усіх форм власності і господарювання, поліпшення еквівалентності обміну з промисловими галузями, а також покращення фінансової стійкості та фінансового стану підприємств та організацій АПК.

4. Дослідження показують, що фактично припинилося бюджетне дотування на технічні, матеріальні та енергетичні ресурси промислового виробництва, які споживаються в аграрній сфері, скасовані дотації та підвищення державних закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію. Це значно знизило доходи аграрних підприємств різних форм власності і господарювання. Одночасно істотно зменшилися державні асигнування з бюджету на виробничий і соціальний розвиток цієї галузі економіки.

Аналіз витрат бюджетних статей за 2000 – 2002 рр. показує, що обсяги державного фінансування на розвиток сільського господарства Херсонської області мають тенденцію на зростання (4,4 млн. грн. в 2000 році, 18 млн. грн. в 2002 році). Найбільшу питому вагу в загальному обсязі бюджетних коштів забезпечують: здешевлення кредитів комерційних банків (58,7 – 68,5 %), підтримка виробництва продукції тваринництва (4,1 – 17,8 %), витрати на закладення і догляд за молодими садами і виноградниками (6,0 – 9,7 %). За досліджуваний період (1996 – 2002 рр.) бюджетні витрати на соціальну сферу села області були незначні в 1996 і 1997 роках, а в останні 5 років - відсутні взагалі.

5. Аналізуючи за 1996 – 2002 рр. стан виробництва сільськогосподарської продукції всіма категоріями товаровиробників області, слід зазначити, що відбувається значні зниження виробництва тваринницької продукції: м'яса на 54,2 %, молока на 65,2 %, вовни в 6 разів менше, при відносно стабільній продуктивності тварин. Але за цей же період дещо стабілізувались обсяги виробництва основних видів рослинницької продукції: зернових, соняшнику, картоплі, плодів та ягід, а виробництво овочів збільшилось на 52,4 %.

6. За період з 1996 по 2002 роки в аграрних підприємствах України та Херсонської області динаміка доходності та фінансового стану характеризуються суперечливими тенденціями. Грошові надходження в першому триріччі практично стабілізувались при постійному збільшенні збитків від реалізації продукції, зменшенні дебіторської та зростанні кредиторської заборгованості. Протягом 2000 – 2002 рр. спостерігається збільшення річної суми грошових надходжень від реалізації

продукції майже в 1,8 рази, скоротилась дебіторська і дещо зменшилась кредиторська заборгованість (особливо по заробітній платі).

7. Проведене анкетування банківських установ з проблем кредитування аграрного сектора економіки Херсонської області дозволило обґрунтувати рекомендації по вдосконаленню кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств банками з урахуванням: видів застави; розмірів відсотків по кредитах; механізмів їх повернення.

В результаті за останні два роки більшість комерційних банків значно розширили обсяги кредитування аграріям, особливо банк „Аваль” та „Укрсоцбанк”. Практика їх роботи з сільськогосподарськими підприємствами показує довіру, гарантії і дисциплінованість через різні види застави, страхування та мінімізацію ризиків і т.ін.

8. Запропоновано створення агропромислово-фінансової групи (АПФГ) „Консервпромкомплекс” з виробництва продуктів дитячого харчування, до складу якої залучаються досвідчене науково-виробниче об'єднання, банки, Херсонський консервний завод, Скадовський молочноконсервний завод та декілька сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств – постачальників.

9. Розрахована оптимальна структура фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, яка дозволила визначити максимально можливе значення узагальнюючого показника використання фінансових ресурсів (ресурсовіддачі), максимальне значення складових доходу, а також оптимальну величину основних і оборотних засобів підприємства. Це дало можливість досягти збільшення доходу підприємства, шляхом перерозподілу ресурсів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Благодатний А.В., Мармуль Л.О. Фінансово-кредитне забезпечення розвитку підприємства в АПК України // Матеріали III-х збор. Всеукраїнського конгресу „Нова економічна парадигма формування” стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI столітті”. - К.: ІАЕ УААН, 2001. - С. 204-209. (Обґрунтовано основні напрямки удосконалення кредитного забезпечення аграрних підприємств).

2. Благодатний А.В., Кузьмин В.В. Финансовые рычаги регулирования инвестиций в Украине: Зб. наук. праць “Економіка: проблеми теорії та практики” Вип. 130. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. – С. 153-160. (Доповнено систему показників для розрахунків нормативів фінансової стійкості підприємств, пов’язаних з інвестиціями).

3. Благодатний А.В., Мармуль Л.О., Фінансово – економічні особливості врегулювання земельних відносин на зрошуваних землях і землях з багаторічними насадженнями: Вісник академії економічних наук України. – Донецьк, 2002, № 1. – С. 62-64. (Згідно Земельного Кодексу України зроблена спроба деталізації положень статей 26, 28 та 124 щодо ефективного фінансового забезпечення використання великих земельних масивів з державними зрошувальними системами та багаторічними насадженнями при їх приватизації).

4. Благодатний А.В., Абсава Л.О. Стан та прогноз інвестиційної привабливості аграрного сектора Херсонщини: Вісник академії економічних наук України. – Донецьк, 2002, № 2. – С. 37-39. (Уточнена кореляційно-регресивна модель визначення рейтингу інвестиційної привабливості різних адміністративно-економічних районів Херсонщини).

5. Благодатний А.В. Сучасний стан та проблеми фінансування регіонального АПК: Зб. наук. праць „Проблеми та шляхи оптимізації економічних та екологічних взаємовідносин у сталому розвитку Причорноморського регіону”. – Миколаїв: ДГУ ім. Петра Могили, 2003. – Вип. 17. Том. 30. С. 135-140.

6. Благодатний А.В. Фінансовий лізинг АПК в пореформений період – важливий засіб державного регулювання: Зб. наук. праць „Вісник аграрної науки Причорномор’я”. – Миколаїв: МДАУ, 2003. – Вип. 4(24). – С. 77-82.

7. Благодатний А.В. Аналіз стану державної підтримки при кредитуванні АПК: Таврійський науковий вісник – Херсон: Айлант, 2004. - Вип.30. - С.296-301.

8. Благодатний А.В. Напрями інноваційного розвитку аграрної сфери Херсонщини: Зб. наук. праць „Економіка: проблеми теорії та практики”. Вип. 187. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. - С. 558-561.

АНОТАЦІЯ

Благодатний А.В. Розвиток і вдосконалення фінансово-кредитного механізму АПК. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.02 - економіка сільського господарства і АПК. Дніпропетровський державний аграрний університет, м. Дніпропетровськ, 2004.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз підходів щодо визначення сутності фінансово-кредитного механізму в сучасних умовах, його місця, ролі і функцій в економічній системі АПК. Уточнено і науково обгрунтовано особливості прояву і впливу державного регулювання фінансово-кредитного механізму АПК на етапах його стабілізації і розвитку. Дістала подальший розвиток система показників для визначення нормативів з економічної та фінансової стійкості аграрних підприємств. Розроблена і апробована система питань для анкетування керівників банківських установ Херсонської області та сільських товаровиробників для подальшого взаєморозуміння та розширення обсягів кредитування аграрних підприємств. Розроблена модель оптимізації складу і структури фінансово-кредитного механізму нових агроформувань в умовах обмеженості фінансово-кредитних ресурсів, обгрунтовані шляхи та засоби удосконалення фінансово-кредитного забезпечення АПК.

Ключові слова: фінансово-кредитний механізм, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, кредитування, бюджетні асигнування, фінансова стійкість, податки, стимули і санкції, норми і нормативи.

АННОТАЦИЯ

Благодатный А.В. Развитие и совершенствование финансово-кредитного механизма АПК. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.02 - экономика сельского хозяйства и АПК. - Днепропетровский государственный аграрный университет, г. Днепропетровск, 2004.

Диссертация посвящена обоснованию предложений по совершенствованию путей и форм финансово-кредитного механизма деятельности аграрных предприятий в современных условиях хозяйствования.

Исследованы теоретические и методические основы финансирования и кредитования сельскохозяйственных предприятий. При этом на основе анализа научных работ отечественных и зарубежных ученых-экономистов раскрыта сущность финансово-кредитного механизма, его место, роль и функции в экономической системе. Уточнены и научно обоснованы особенности проявления и влияния государственного регулирования финансирования и кредитования АПК на этапах его стабилизации и развития.

На основании корреляционно-регрессионного анализа получила дальнейшее развитие система показателей для определения нормативов экономической и финансовой устойчивости аграрных предприятий. Проанализировано влияние финансового механизма на экономику сельскохозяйственных предприятий. Обосновано целесообразность организации и широкого использования такой формы удешевления кредитов как агропромышленная финансовая группа (АПФГ), а также такая форма кардинального обновления изношенного материально-технического парка аграрных предприятий, как финансовый лизинг.

Разработана и апробирована система вопросов для анкетирования как руководителей банковских учреждений Херсонской области, так и сельских товаропроизводителей для взаимопонимания и расширения объемов кредитования аграрных предприятий. Предложены пути совершенствования финансового состояния новых агроформирований в условиях ограниченности финансовых ресурсов на основе использования модели оптимизации их состава и структуры.

Ключевые слова: финансово-кредитный механизм; финансовое обеспечение; финансовое регулирование, кредитование, бюджетные ассигнования, финансовая устойчивость, налоги, стимулы и санкции, нормы и нормативы.

S U M M A R Y

Blagodatniy A.W. Development and improvement of the financial-credit mechanism of agrarian and industrial complex. - The manuscript.

The dissertation on reception scientific degree the candidate of economic sciences on a speciality 08.07.02 - a rural economics and AIC. The Dnepropetrovsk state agrarian university, Dnepropetrovsk, 2004.

It is made theoretical- methodological analysis of approaches concerning to definition of essence financial-credit mechanism in the present conditions, its places, a role and function in economic system of AIC. It is specified and scientifically proved features of display and influence of state regulation financial- credit mechanism AIC at stages of its stabilization and development. The system of parameters for definition of specifications from economic and financial stability of the agrarian enterprises has received the further development. It is developed the system of questions for questioning heads of bank establishments of Kherson area and rural commodity producers for the further mutual understanding and expansion of volumes credit the agrarian enterprises also is approved. The model of optimization of structure and structure of the financial-credit mechanism new agrarforms in conditions of limitation of the financial-credit resources, the proved ways and ways of improvement of financial-credit maintenance is developed AIC.

Keys words: financial-credit mechanism, financial maintenance, financial regulation, credit, budgetary bank notes, financial stability, taxes stimulus and sanctions, norms and specifications.